

Pământul care ți-a învăluit rădăcinile tinere le-a legat de sufletul lui și s-a topit în sângele tău. Îl vei iubi întotdeauna.

Mama care te-a purtat în pânțece te-a adăpostit în întunericul dulce, ferindu-te chiar și de lumină. O vei iubi de-a pururi.

Răsfiră-ți rădăcinile. Păstrează-le în suflet. Poartă-le cu tine așa cum mama nomadă duce în spinare cea mai iubită ființă. Abia atunci lumea întreagă va fi pământul tău.

Părăsește pânțelece. Deschide ochii și privește-ți mama. Abia atunci o vei cunoaște pe de-a-ntregul.

Nu privi doar pe fereastră. Deschide ușa, smulge-ți rădăcinile și înalță-te în zbor. Abia atunci vei avea libertatea de-a iubi toate ținuturile, toți oamenii.

Sunt al cincilea dintre cei șase fii și cele șase fiice pe care învățătoarea Maria Gorguis și Hermez Alibek, tipograful funcționar din Direcția pentru Reformă Agrară, i-au avut de-a lungul căsniciei lor catolice. Casa noastră se afla în centrul orașului Ankawa, pe strada principală care străbătea orașul de la nord la sud, la doar cincizeci de metri de casa bunicilor din partea tatălui. Locuința cu un singur cat nu era foarte mare, dar suprafața totală însuma mai mult de șase sute de metri pătrați, incluzând grădina și curtea uriașă, pavată cu cărămizi pătrate de culoare pământie, care despărțea casa de o construcție mică din chirpici unde se aflau cuptorul de pâine și magazia. Un zid de chirpici spoit în galben, de vreo doi metri înălțime, înconjura casa, construită și ea din chirpici. Poarta grădinii și balcoanele de pe terasă erau din fier forjat, cu urme din vopseaua originală, argintie, care se mai dusesse cu timpul. În mica grădină de la intrare creșteau câțiva copaci foarte înalți, dintre care-mi amintesc foarte limpede eucaliptul uriaș, aflat în stânga intrării. Era copacul în spatele căruia mă ascundeam ori de câte ori făceam câte o trăsnaie.

Prima mea amintire e o imagine vagă, în tonuri gălbui, a unor copii așezați pe un covor în jurul unei sobe cu kerosen. Tata ne dăruise fiecăruia câteva monede. Se poate să fi fost cadoul de Crăciun. Ne jucam încălzind monedele deasupra sobei și atingându-le apoi cu degetele. Izbucneam în hohote de râs când ne retrăgeam iute mâinile și ne vâram buricele degetelor în gură. Sora mea Suha, care să tot fi avut vreo doi anișori, ședea alături de mine fără a lua parte la joc. Își încleșta mânăța pe monedă și țipa de fiecare dată când încercam să i-o smulg cu

gândul s-o așez pe sobă. În cele din urmă, am convins-o să-mi dea moneda și-am încins-o. Cu mâneca pijamalei, am aruncat moneda pe covor și i-am spus să o atingă cu degetele. Cum ea s-a împotrivit, am apucat-o de mână și i-am apăsat palma peste monedă. A țipat de durere și a izbucnit în lacrimi. Imaginea devine brusc cenușie și întunecată. Nu-mi amintesc dacă tata m-a pământuit, dar stăteam singur, pedepsit, în camera de alături, departe de surioara care-mi luase locul de mezin al casei.

Aveam puțin peste patru ani când am primit o vizită din partea unui prieten al tatei, un kurd din Irbîl. A venit la volanul unui Volkswagen Beetle de culoare deschisă, pe care l-a parcat în fața casei bunicilor. Porțiunea aceea de stradă cobora până la un canal de irigație, zona cea mai joasă din oraș și ecuatorul acestuia. Prietenul tatei m-a văzut jucându-mă pe stradă și m-a rugat să-i păzesc mașina. A pus frâna de mână, dar nu a blocat portiera. Tata și prietenul lui au intrat în casă, în vreme ce eu mă învârteam în jurul mașinii, încercând s-o feresc de curiozitatea câtorva copii care, așa cum se întâmplă în satele unde viața stă pe loc, se înființaseră să vadă cine venise.

Tentația de a mă urca în mașină și de a mă fâli în fața copiilor cu privilegiul pe care-l aveam asupra lor era irezistibilă. Am deschis portiera, m-am așezat la volan și-am început să-l învârt în dreapta și în stânga, însă nu mi-a fost de ajuns acea demonstrație pentru a-i impresiona pe copii. Trebuia să mai fac ceva. Nu îndrăzneam să apăs pe claxon, de teamă să nu se audă în casă. Mai mult, muream de curiozitate să văd mașina în mers. După câteva clipe de frământare și de nehotărâre, am deblocat frâna de mână, nebănuind ceea ce putea să se întâmple, iar mașina a luat-o la vale pe stradă. M-am speriat și, gândindu-mă numai cum să o opresc, am deschis portiera, am sărit din mașină, am alergat disperat și m-am așezat în fața ei, încercând să o opresc cu mâinile. Evident, am fost silit să mă dau la o parte, iar mașina și-a continuat drumul cu portiera deschisă, până a ajuns în josul străzii, unde s-a oprit.

Paralizasem de frică și eram buimăcit. Strigătele copiilor, care se întetiseră, m-au smuls din starea de șoc în care mă

aflam. Când mi-am venit în fire, am văzut în jurul mașinii, în afară de copii, o mulțime de bărbați și de femei. Strigau, se certau, se uitau la mine și mă arătau cu degetul. M-am speriat și mai mult, și tot ce mi-a trecut prin cap a fost să mă ascund. Am rupt-o imediat la goană, am intrat în grădina casei și m-am cocoțat în eucaliptul cel uriaș.

Trebuie să fi fost miezul zilei când s-au întâmplat toate acestea. Prietenul tatei, tata și restul familiei au ieșit în stradă, ca toți ceilalți. Nu se întâmplase nimic grav, dar era grav pentru mine. De sus, urmăream tot ce se petrecea, ca un pui de pasăre speriat în cuibul său. Prietenul s-a urcat în mașină și a plecat, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Lumea s-a împrăștiat, mai puțin câțiva care încercau să-i ajute pe părinții mei să descopere unde se ascunsese fiul lor neastâmpărat. Timpul trecea, neli-niștea alor mei sporea. Toată lumea mă căuta peste tot, dar nu eram dispus să-mi părăsesc ascunzătoarea, de teama pedepsei. Ca un spectator pasionat, urmăream toate mișcărilor și auzeam, practic, tot ce se spunea. În cele din urmă, s-au gândit că nu aș fi putut ajunge foarte departe și că, în curând, foamea avea să-mi dea ghes să mă întorc. Cât se poate de firesc, au intrat să ia masa de prânz și, vreme de două ceasuri, n-am mai zărit nicio mișcare. După două ore, ai mei au ieșit în grădină și s-au îndreptat încet către poartă, parcă așteptându-mă să apar. Mama i-a spus tatei:

— Copilul ăsta se teme să nu-l pedepsești. Au trecut prea multe ore, încep să mă îngrijorez.

— Probabil e mort de frică, a sosit răspunsul tatei. N-am de gând să-i fac nimic. Sper doar să apară înainte de lăsarea serii. Atunci, chiar că încep să-mi fac griji.

Foamea începea să-mi dea ghes. În mai puțin de zece secunde, am coborât din copac și m-am înfățișat dinaintea lui. Promisese că mă iartă și n-am vrut să risc să-și schimbe părerea. Totul s-a încheiat cu o dojană și ceva de mâncare.

Câteva luni mai târziu, ne-am mutat în casa cea nouă pe care tata tocmai o terminase de construit în Jamiya, zona nouă a

orașului, aflată în direcția Irbilului, în fața depozitului de apă. Era destul de mare, de vreo două sute de metri pătrați, împărțiți în patru parcele pătrate, separate prin culoare înguste din cărămidă și ciment. În mijlocul grădinii, unde se uneau unghiurile parcelelor, se afla un iaz mititel, de formă octogonală, cu un havuz în mijloc. Cele două parcele aflate alături de casă erau acoperite de gazon și erau destinate activităților în aer liber cu familia. În după-amiezile de primăvară și de vară, mama scotea afară niște saltele subțiri, făcute din cârpe, iar eu o ajutam să le așeze pe gazon, alcătuiind un dreptunghi. În mijloc, întindea niște șervete, iar în colțul unde stătea ea așeza o tavă de cupru pentru samovar și pentru ceșcuțele de ceai. Apoi, rânduia niște farfurii pe care pusese brânză albă, tare ca piatra, dar care, înmuiată puțin în apă caldută, ba chiar uneori și în ceai, devenea moale ca brânza proaspătă. Mai aducea pâinea *raqqa* pe un platou întins, împletit din răchită. Pâinea aceasta era subțire ca hârtia și rotundă, de vreo cincizeci de centimetri în diametru. Se păstra uscată vreme de săptămâni, ba chiar luni, în cutii de formă cilindrică, făcute din chirpici. Lipiile acestea se puteau așeza unele peste altele, întinse ori împăturite sub formă de triunghi. Înainte de a se servi, se acopereau câteva minute cu o pânză umedă sau se stropeau direct cu puțină apă și deveneau moi, parcă abia scoase din cuptor.

În felul acesta începeau gustarea de după-amiază și vizitele vecinilor, prieteni și rude. Când musafirii erau bărbați sau persoane nu foarte apropiate, se scoteau scaune din aluminiu cu o împletitură din nailon verde și albastru. Gustarea se prelungea și, dacă mai puneai câte ceva pe masă, devenea cină.

Celelalte două parcele erau zone private. Cea din stânga era a tatei. Acolo își planta florile, mai ales trandafiri. În mod cu totul curios, câțiva bărbați din vecini prinseseră gustul cultivării trandafirilor. Îi altoiau între ei și obțineau rezultate surprinzătoare, cum ar fi trandafiri care aveau culori diferite pe fiecare parte a petalei. În fiecare după-amiază, se plimbau prin grădini, își arătau unii altora minunile pe care le cultivaseră și discutau noutățile. Parcela din dreapta aparținea mamei. Era grădinița ei de legume, unde sădea tot soiul de

ierburi (pătrunjel, coriandru, arpagic, mentă...) și legume (roșii, ardei, castraveți, vinete...).

Eu aveam o slăbiciune anume pentru grădinița mamei. Mă minunam să văd cum o floare mititică se transformă într-o roșie sau într-un castravete. Stăteam ore în șir ascuns printre tufe, în ciuda amenințărilor mamei. Aveam o preferință pentru castraveții și vinetele încă necrescute. Le retezam și le înfulcam pe ascuns. Pe mama o apuca disperarea, iar țipetele ei, pe când mă certa și mă amenința, se auzeau oricât de departe aș fi fugit. Uneori, când furia ei se mai potolea, mă lămură că bietele legume trebuiau lăsate să crească și, aproape implorând, mă ruga să nu le mai mănânc.

Plantase niște vinete, presupun că era o sămânță nouă sau deosebită, pe care le îngrijea cu mai multă atenție decât de obicei. Mi-a cerut în repetate rânduri să nu mă apropiu de ele. Pe măsură ce floarea violetă începea să se scuture, semn că în curând aveau să apară vinetele, nerăbdarea mea sporea. Nu m-am putut stăpâni și am sfârșit prin a încălca pactul pe care-l aveam cu mama. Erau primele ore ale după-amiezii și toată lumea, în afară de mine, era în casă, cu siguranță făcându-și siesta. Am petrecut o bună bucată de timp admirând plantele și silindu-mă să nu mușc din fructul oprit, dar ispita sferelor micuțe de culoare violacee era irezistibilă. Am mâncat una, apoi încă una și încă una. Mâncasem deja câteva, când am observat umbra mamei acoperind soarele. Băgase de seamă că lipseam și-și închipuise unde mă putea găsi. Supărarea i-a fost peste măsură. Țipa, plângea de neputință și mă blestema. Unul dintre blestemele pe care mi le-a aruncat a fost „*qal la methet*” (să mori repede). Nu era prima dată că mama îmi spunea asta, iar gândul că-mi dorea moartea din cauza unor vinete m-a indignat la culme. Evident, aveam nevoie să mă simt indignat pentru a-mi înăbuși sentimentul de vinovăție. Am fugit în camera mea, am luat o basma mare, am pus în ea câteva haine, i-am legat cele patru capete într-o bocceluță, am luat cărțile și caietele de la școală, legate cu gumă, și-am plecat de acasă.

Am mers până am ieșit din partea nouă a orașului. Când am ajuns la strada principală, am coborât până la casa bunicilor. Erau zece minute de mers, dar pentru un copil de șase ani însemnau o adevărată aventură departe de casă. Am pătruns pe poartă în grădina casei bunicilor. În grădină se aflau bunica și cele două mătuși încă nemăritate. M-au întrebat ce s-a întâmplat și le-am povestit. Au râs îndelung de felul în care arătam, cu bocceluța la spinare, și de cele întâmplate, dar m-au primit cu brațele deschise.

Casa bunicilor era alcătuită din două părți, separate de un fel de curte-grădiniță. Jumătatea din stânga era construită de curând și avea două dormitoare, o sufragerie mică unde se lua masa, o bucătărie, un lavoar și o baie. În dreapta se aflau casa veche și grânarul. Ambele aveau opt metri înălțime și erau construite din cărămizi uscate la soare, făcute din noroi amestecat cu paie. Interiorul vechi al casei era întunecat și răcoros. Poarta cea mare și decolorată se deschidea rotindu-se pe o axă laterală din lemn, înfiptă într-o gaură din pământ la capătul inferior și într-o gaură verticală în perete la capătul de sus. Când se închidea și se deschidea scotea un scârțâit neliniștitor care sporea misterul și solemnitatea casei. Casa era lipită de grânar, în care se pătrundea prin tavan. Tot pe acolo se introducea grâul, care apoi se scotea printr-o deschizătură de la bază.

Bunicul s-a întors acasă pe înserate. S-a bucurat mult să mă vadă. De ani de zile locuia doar cu femeii și prezența unui nepot mai risipea monotonia plictisitoare. M-am împrietenit imediat cu el. Elias Alibek era înalt, corpulent, o prezență impunătoare și foarte respectată, atât în satul nostru cât și în satele dimprejur. În vremurile bune fusese moșier și se îndeletnicea cu creșterea animalelor, mai ales cu cultivarea grâului. Femeile dormeau pe jos, în partea nouă a casei, dar el avea un pat din lemn deschis la culoare, cam decolorat, pe care-l ținea în curte. Seara, se așeza în pat cu picioarele încrucișate, deși își mai schimba poziția din când în când, iar bunica îi servea pe măsuta de noapte, făcută din același lemn ca și patul, un pahar de *araq*, o

farfurie cu brânză albă, o alta cu castraveți curățați și tăiați în felii de grosimea unui deget. Fuma tutun turcesc marca *Turky*, care se vindea în cutii pătrate de culoare albă ce se deschideau ca un cufăr. Țigările erau albe și fără filtru.

Îmi petreceam serile așezat în patul bunicului, ascultându-i poveștile înainte de a urca la culcare pe terasă. Îmi povestea cum ajunsese să aibă mai mult de o mie de capete de vită și zece angajați. Îmi zugrăvea lanurile întinse de grâu pe care-l cultiva, îmi povestea cum tocmea zeci de bărbați și de femei pentru secerat. Plecau în zori și nu se întorceau până la căderea serii. Femeile din familie pregăteau prânzul acasă, apoi îl duceau la câmp pe spinarea măgarilor. Când au venit englezii, a început să facă afaceri cu ei, iar prețul grâului pe care-l vindea bunicul apărea pe piețele din Londra. Îmi povestea cum englezii aduseseră cu ei soldați indieni cu bărbi lungi, negre. Când vedeau o vacă trecând pe stradă, soldații aceștia îi făceau reverențe, iar când vaca urina dădeau fuga să-și înmoaie mâinile în urină, după care se frecau pe față. Îmi povestea cum călătorea cu un prieten spre munții aflați nu foarte departe de sat, la vânătoare de urși, cu un simplu pumnal, înfruntând fiarele față în față. Când dădeau peste un urs, se apropiau de el unul pe la spate, celălalt prin față, și în felul acesta zăpăceau animalul, care nu știa de unde avea să vină atacul. Aruncau spre el cu pietre, țipau pentru a-l provoca și, când se hotărau cine avea să-l atace și să-l urmărească, celălalt se apropia prin spate, îi înfigea cuțitul în spinare și o rupea la fugă. Tot așa, până ce ursul își pierdea suflul, plin de răni.

Într-o noapte, bunicul a întins mâna, a vârat-o încet sub pernă și a scos de acolo o învelitoare din piele neagră, din care a extras cu grijă un pumnal. Era lung și ușor încovoiat, dintr-un oțel lucitor. Mi l-a pus în mâini, ca să-l văd și să-l pipăi. L-am întrebat dacă îl puteam păstra. Mi-a răspuns că eram prea mic ca să am un pumnal de asemenea dimensiuni, însă avea să-mi aducă unul potrivit pentru vârsta mea. Mi-a promis că după moartea lui pumnalul urma să fie al meu, și că avea să lase vorbă familiei că era partea mea de moștenire.